

**Pécsváradi Vár melletti terület történeti jellegű fásításához gyümölcsös,
fűszerkert (kolostorkert) tervezése**

Tájépítészeti tervezési munkarész

Műleírás

Megrendelő: Pécsvárad Város Önkormányzata
7720 Pécsvárad, Szentháromság tér 3.

Tervező: Nagy Ervin
Okl. Táj- és Kertépítész
K-02-1509
Zöldész Kertészeti Műhely
7753 Szajk, Ady E. u. 2.

Tartalomjegyzék:

Előzmények	3. oldal
Vizsgálati munkarész	3. oldal
Pécsváradi Vár rövid története	3. oldal
Gyümölcsösök helye a kolostorkertekben	3. oldal
Gyümölcsök használata a bencés rendi tevékenységek során	4. oldal
Gyümölcsök és tájjelleg	6. oldal
Pécsvárad természeti adottságai	10. oldal
Gyümölcsös elhelyezésének és kialakításának koncepciója a pécsváradi monostor környezetében	10. oldal
Tervezési terület lehatárolása	14. oldal
A tervezési terület növényállományának jellemzése	15. oldal
Javaslati munkarész	17. oldal
Növénytelepítés	17. oldal
Javasolt gyümölcsfajták és mennyiségek	18. oldal
Növényleírások	19. oldal
Mellékletek	25. oldal
Jelenlegi állapot képei	26. oldal
Kivágásra javasolt fák	33. oldal
Tervlapok	
V-1. Geodéziai felmérés (M=1:1000); V-2. Vizsgálati tervlap (M=1:500) J-1. Javaslati tervlap (M=1:500)	
Tervezői nyilatkozat	39. oldal

Előzmények

Pécsvárad Város Önkormányzata tulajdonában található a 1278 HRSZ-ú ingatlan, mely közterület. A telek zöldfelület jellegű számos értékes zöldfelületi elemmel, jelenleg funkcióját tekintve szoborpark. A Megrendelő szándéka terület funkcióváltása egy gyümölcsös kert kialakításával, mely historizáló jellegével kapcsolódik a Vár történetiségéhez, a Benedek-rendi szerzetesség múltjához, továbbá illeszkedik településkép arculatába, és használatba vételével új közösségi tér, rekreációs funkció jön létre.

Vizsgálati munkarész:

Pécsvárad vári rövid története

Az épület tulajdonképpen egy erődített szerzetesi monostor, melyet Szent István alapított 998-ban, és Asztriknak adta abból a célból, hogy bencés szerzetesek számára létesítsen itt otthont. A bencés rend fejlett nyugati házai már ebben a korban magas színvonalú mezőgazdasággal rendelkeztek, mely kultúrát a király szerette volna meghonosítani Magyarországon is. Ennek megfelelően a pécsvárad monostor számos birtokot kapott a királytól, melyen lehetőség nyílt a gazdálkodásra.

A monostor igen jelentős hely volt mint apátság Szent István korától egészen a török időkig. A török hódítás azonban véget vetett a monostori hitéletnek és 1539-ben az itt élő, és dolgozó szerzetesek elmenekültek. Az elhagyott épületet megrongálták, hogy azt a török ne tudja használni hadászati célokra. A törökök elvonulását követően a monostor elnéptelenedett, majd a 18. században németeket telepítettek be. Az épületegyüttes ezzel újra lassú fejlődésnek indult majd több kezelő fennhatósága alatt is állt. 1945-től az állami erdészet központja, mai formájában 1988-ban adták át a látogatóknak. (forrás: www.pecsvardivar.hu dr. Novotny Iván szövege alapján)

Gyümölcsösök helye a kolostorkertben (előképek)

A kolostorkertek kialakulása a szerzetesrendek életében magától értetődő volt több okból kifolyólag is. Egyrészt a szerzetesek „Ora et labora” (dolgozzál és imádkozzál) alap gondolatának logikus következménye, hogy rendi épület közelében olyan funkcionális egység alakul ki, ahol szabad levegőn hasznosan végezhető fizikai munka folytatható. Másrészt a szerzetesrend saját maga fenntartására, élelmezés tekintetében való ellátására is gondolt, emiatt műveltek területeket és élelmiszereket állítottak elő saját maguk számára. Harmadrészt a szerzetesi közösségek nem csak saját, de tágabb környezetük igényeit is igyekeztek figyelembe venni, ami a kertkultúra esetében a gyógynövények termesztése kapcsán, gyógynövény és fűszerkertek kialakításában érhető tetten legdirektebben, de valószínűleg élelmezés tekintetében is követtek hasonló elveket. Világos tehát, hogy a kertek kialakítása, és a kertművelés a szerzetesrendek mindennapjaihoz kötődtek.

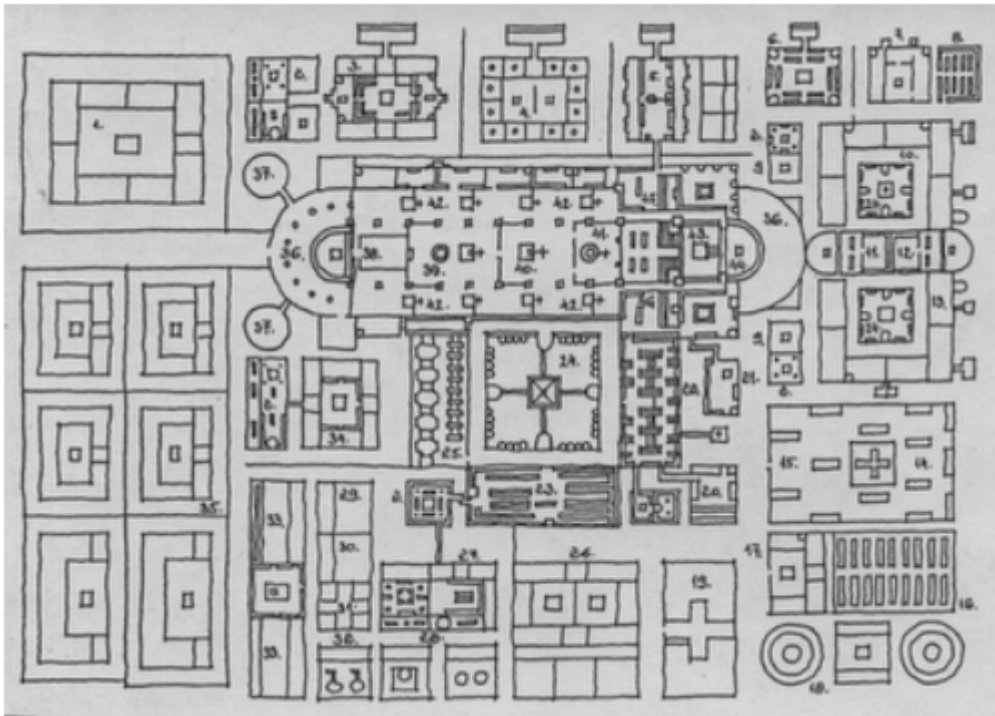
Pécsvárad esetén a bencés rend és a kertkultúra viszonyát vizsgálhatjuk, ha a kolostorkertek történetét szeretnénk feltárni. A bencés rend szerzetesei gyógyítással is foglalkoztak, ami tehát a gyógynövények gyűjtését, és nagy mennyiségben való termesztését feltételezi. A bencés rend kerthez való viszonyának történetisége igen jól dokumentált. A legtöbb forrás a Sankt Gallen-i bencés

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

kolostort, mint a legjelentősebb Benedek-rendi apátságot írja le, és mint minta értékkel tervszerűen kialakított kolostort, melyhez kiterjedt kert is tartozott.

A Sankt Gallen-i kolostor alaprajza a középkorban (forrás: www.arcanum.hu, letöltve 2019.11.16)

A kolostor 3D modellje (forrás: Mozaik education, letöltve 2019.11.16)

A képeken jobb oldalon alul láthatjuk a gyógynövény és fűszerkertet, fölötte pedig a gyümölcsfákkal telepített temetőt. Ezen felül középen a kerengő is zöld területként, kertként van kialakítva. Nyilvánvaló tehát, hogy a bencés rend a középkortól kezdve a kertkultúra minden ágát tervszerűen művelte, bár legkifinomultabban a gyógynövények termesztésével foglalkoztak, a konyhakert, a gyümölcsös, és a díszkert is helyet kapott a kolostor falai között.

Ugyanakkor a rendi tevékenységek nem korlátozódtak csak a kolostorok falai közötti területekre. A gyógynövények tekintetében a kezdetektől fogva a gyűjtő tevékenység a kolostoroktól távolabbi tájakra is kiterjedt, emellett a természető tevékenység kapcsán a kolostorok körüli területeket is több esetben művelés alá vonták a szerzetesek.

A fentebbiek alapján elmondható tehát, hogy a középkorban valószínűsíthetően a termesztett növények első sorban a kolostor területén kaptak helyet, ezen belül is a gyümölcsstermő fák a temető területén helyezkedtek el. A későbbiekben a rendek fejlődésével a tevékenység fizikai határai kitolódtak, és a kolostor környezetében is megjelentek olyan növények melyek haszonvétele a rend tevékenységéhez fűződött. Emellett az is látható, hogy a gyümölcsösök nem keveredtek a fűszerkerttel, ami azzal magyarázható, hogy a legtöbb fűszernövény fényigényes, így a gyümölcsfák által vetett árnyék nem tesz jót a fejlődésüknek, csökkenti a növények hatóanyag tartalmát. Valószínűsíthető tehát, hogy ez az oka annak, hogy a gyümölcsfák a temető területén kaptak helyet, és logikus, hogy ezen nagy helyigényű növénykultúrával elsők között települtek ki a szerzetesek kolostor falain kívülre.

Érdekes az alaprajzokon látni, hogy míg a fűszerkert, és veteményes szigorúan mértanias ágyásrendszerben kapott helyet, addig a gyümölcsös inkább szabálytalanabb rendben organikus képet alkotva tűnik fel. Ez is azt támasztja alá, hogy a fűszerkert, és gyümölcsös, nem egy helyszínre telepítendő.

Gyümölcsök használata a bencés rendi tevékenységek során

A bencés rend kötelékébe tartozott Hildegard von Bingen, gyógyító természettudós apátnő, akit Szent Hildegardként is ismerhetünk. Vallási témájú munkái mellett tehát természettudományos és gyógyászati témájú írásai is kiemelkedők voltak, mely erős alapként szolgált a bencés rend későbbi növényhasználata tekintetében. Írásai közül itt kiemelhető a „Physica” című, mely egy kilenc kötetből álló enciklopédia. A kötetek között megtalálhatjuk a Fűvek könyvét kb. 150 fajt, valamint a Fák könyvét, mintegy 40 fajt felsorolva.

A kolostorkertek növényfajai szortimentjének kialakulására jelentős hatást gyakorolt Nagy Károly rendelete, melyet királyi birtokok igazgatására adott ki 795-ben. A rendelet Capitulare de Villis néven vált ismerté és Franciaország után gyorsan elterjedt Németországban, így hatást gyakorolhatott egész Európában a későbbiekben. A történeti kutatások alapján biztosnak tekinthető, hogy a Capitulare-t egy bencés rendi szerzetes fogalmazta meg, vagyis a benne foglaltak bencés körökben korábbi idők óta elfogadottnak, és alkalmazottnak tekinthetőek. A Capitulare terjedése tehát direkt módon a királyi rendelet erejétől fogva, de indirekt módon a bencések által is történt. Az iromány

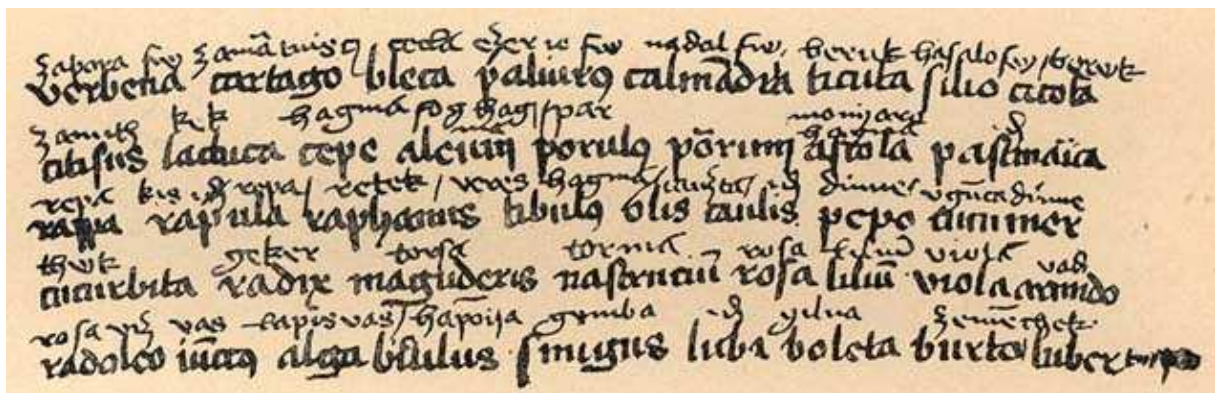

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

pedig sok egyéb mellett növényjegyzéket is tartalmazott, melyek között számos gyümölcs nevet is találhatunk.

Fontos iratanyagunk az 1192-95 között keletkezett Pray kódex, mely egyebek mellett egészségügyi szabályokat is tartalmazott, 27 növénynevet felsorolva, melyek közül néhány kivételével a legtöbb a kolostorkertek növénye.

A magyar kolostorok növényanyagára nézve legfontosabb forrásunk az úgynevezett Schlägli szójegyzék, valamint a besztercei szószedet. Ezek a szójegyzékek tankönyvként szolgáltak latin nyelv tanításához, és mintegy 2140 szót tartalmaztak, melyek között 200 növénynevet találhatunk.

részlet a Schlägli szójegyzékből

Ezekkel egykorúak azok az iratok, melyeket a római Casanate-könyvtárban őrzött Korvin – kódexek tartalmaznak. A kódex glosszái mintegy 70 növény nevet tartalmaznak.

A szójegyzékek, és egyéb iratok vizsgálatát követően azt a megállapítást tehetjük, hogy a kolostorkertek növényanyaga jelentette igen sokáig a kertészeti növényismeret legnagyobb részét hazánkban. A szószedetek közös metszetében számos gyümölcsstermő növénynevezés nevének találhatjuk. Ilyenek az alma, körte, szilva, berkenye, naspolya, szelídgesztenye, barack, birs, mogyoró, mandula, eperfa, nemes babér, füge, dió, meggy, cseresznye. A mediterrán növénynevek megjelenése a bencések mediterrán területekről való származásának tudható be, és nyilvánvalóan tekinthető, hogy a mediterrán térségekben termesztendő, de hazánk területén az éghajlati adottságok miatt megélni nem tudó növényeket itt nem használták.

Gyümölcsök és tájjelleg

218/2009.(X.6.) Korm. rendelet szerint a tájjelleg fogalma a következő: a természeti és antropogén tájalkotó tényezők együtthatásából kialakuló, adott tájrészletre jellemző mintázat, vagy rendszer, amely egy tájat más tájrészletektől megkülönböztethetővé tesz.

A gyümölcsösök jellemzően lakó, vagy mezőgazdasági tájakon jelennek meg. Azt ugyan nem lehet mondani, hogy a különböző gyümölcsfa fajták eltérő karaktert adnának egyes tájaknak, de nemzetség szintjén már beszélhetünk erről, például valóban más tájképi hatása van egy alma

ültetvénynek, egy barackosnak, vagy egy diófásnak. Emellett természetesen a legtöbb tájnak megvannak jellemzően használt gyümölcsstermő növényei, és valóban történelmi időszakokon keresztül kialakultak azok a gyümölcsfajták, melyeket adott tájegységekben jellemzően használtak az emberek. Ezeket az adott területen jellemzően használt gyümölcsfajtákat nevezhetjük tehát tájjellegű gyümölcsöknek. A tájjelleg a gyümölcsök esetén tehát történetiséghez is kötődik.

Tájjellegű fajták használatakor tehát adott tájegység helyi sajátosságaihoz, klimatikus, talajtani, és hidrológiai viszonyaihoz alkalmazkodott, a múltban jellemzően használt gyümölcsfa fajták alkalmazásáról beszélünk. Ezek alkalmazása olyan, jellemzően népi megfigyeléseken alapult, melyek középpontjában a háztáji gazdálkodás szempontjai álltak, vagyis, hogy adott növény legyen szapora, jól eltartható, a kívánt haszonvételhez illeszkedő érésidőjű betegségekkel szemben ellenálló, könnyen termesztendő.

Írott forrásként kell megemlítenünk Grynaeus András & Grynaeus Tamás (2011): Kísérlet a középkori Kárpát-medencei magyar növényismeret rekonstruálására (Adatok Magyarország középkori növényföldrajzához). In: Kázmér M. (szerk.) (2011): Környezettörténet 2. Környezeti események a honfoglalástól napjainkig történeti és természettudományi források tükrében. (Hantken Kiadó, Budapest, pp. 25-41.)

P. Erményi Magdolna a *Gyümölcsfajok és fajták a XVI-XVII. században Magyarországon*¹ című munkájában összegyűjtötte az írott források alapján - feltételezhetően - jelen lévő növényi eredetű élelmi anyagok fajtáit. Eszerint Az 1500-as években almából 17² körtéből 12³, szilvából 9⁴, cseresznyéből 11⁵, meggyből 1⁶ őszibarackból 3⁷, sárgabarackból 2⁸ fajtát különböztettek meg a források szerint. A héjas és bogyós gyümölcsök közül mandulából 2⁹, dióból 3¹⁰ fajtáról maradtak

¹ P. ERMÉNYI 1984-85, 79-121.

² Almafajták: birs-, vad-,előérő-, apró piros-, borízű-, édes-,eleve érő-, hegyes-, igen édes-, kemény-, kerekded-, leány-csecsű- (inkább alakot, mint fajtát jelöl), mag nélkül való-, mohos-, muskotály-, ponyik-, puha-, savanyú-, sömörökös- (A sömörökös alma ezek szerint ráncosbőrű alma. Esetleg a kelyhe körül erősen ráncosodó.),P. Erményi 96., sokáig álló-, telelő-, cinodiabeli-, erdei vadalma-, lányhájú-, veresalma.

³ Körtéfajták: piros-, vad-, árpával érő-, előérő-, muskotály-, hosszúszerű-, kásás-, leves-, makaria-, nevetlen -, [apró, fehér, őszi, zöld] muskotály-, mézes (am."nádméz")-, sarog-, sütő-, pap-, telelő-(télire eltehető), Zelenka-, bergamotkörte. (A bergamot körték feltehetően Bergamóból származnak. Az itáliai fajták a reneszánsz korszakban kezdenek meghonosodni, hazánkban többnyire német közvetítéssel. A bergamot így gyakran pergamotnak, vagy pergamentnek nevezik) P.ERMÉNYI 97.

⁴ Besztercei-, savanyú-, édes-, duránci-, fehér, sár/sárga-, dobzó (mn. Katalán/katalóni), fehér- és fekete lószilva (mn. sárga tojásszilva), vörösszilva. A „csontos” jelző nem magvaválót jelent.

⁵ fekete-, Ölyvedei fekete-, apró-, fehér-, vad- (madár), Hályogszemű-, Későn érő-, Nagy szemű-, piros-,porcogós-, és somcseresznye.

⁶ Halyagmeggy.

⁷ Egri-, duránczi-,tengeribarack.

⁸ Armeniaca siue praecocia mala-tengőri barack, kopaszbarack (kétféle: Persiaij Barack /Persicus-Barack; apró barack.

⁹ Édes- és keserűmandula.

¹⁰ Keményhájú -, kisbelű-, kedves dió.

fenn adatok.¹¹ A gesztenye csak mérete alapján (nagyobb és kisebb gyümölcsű), a mogyoró termőhelye (erdei és kerti), az egres (Felföldön köszméte) termőhelye (mezei és kerti: Ezen belül: szőrös, sima, vörös) formában jelenik meg. A ribizkéről (apró tengeri szőlő v. Sz. János szőlöcskéje); naspolyáról, szederről, eperről, fügéről, galagonyáról, berkenyéről is találunk adatokat ezekben a forrásokban.

A múlt gyümölcsstermesztésének tudományos szakirodalma, arról ír, hogy az 1780-as években kezdődött meg a gyümölcsfák nemesítésével, és faiskolai termesztésével kapcsolódó munka. A 19. század elején már számos faiskola működött országszerte, és a gyümölcsfaoltványok iránt is fokozódott a kereslet. A termesztett fajtákat többen megkísérelték összefoglalni jegyzékekben így Galgóczy Károly, 1854-ben kiadott Kertészet kézikönyve c. munkájában található az ország területére vonatkozó gyümölcsfaajánlásokat.

2. táblázat A legtöbbször ajánlott fajták jegyzéke (64 közigazgatási egység esetében)
Table 2. Main fruit cultivars in the Hungarian counties (GALGÓCZY1912)

<i>Fajok, fajták</i>	<i>Fajok, fajták</i>
ALMA Téli arany parmen (60) Kasseli nagy renet (31) Török Bálint (31) Jonathán (30) Batul (22) Baumann renet (22) Parker pepin (21)	Korai Coburgi fekete (24) Dönnissen sárga ropogós (18) Disznódi fűszeres (17) Hedelfingeni óriás (17)
KÖRTE Erdei vajkörte (45) Napoleon vajkörte (40) Téli esperes (32) Liegel vajkörte (31) Császár körte (25) Hardenpont téli vajkörte (25) Nyári Kálmán (21) Vilmos (21)	MEGGY Spanyol meggy (28) Hortensia királyné (22) Fekete Spanyol (11) Pándy üvegmeleggy (11)
SZILVA Besztercei szilva (54) Nagy zöld ringló (54) Althann ringló (33) Ageni (28) Späth Anna (18) Viktória királyné (17)	„NYÁRIBARACK” Magyar legjobb (33) Nagyszombati (16) Nancy (16)
CSERESZNYE Nagy hercegnő (36) Nagy fekete ropogós (30)	ŐSZIBARACK Alexander korai (27) Amsden (27) Lindley (18) Lord Palmerston (18) Gyümölcskertek királynéja (17) Vezerle duránci (15)
	DIÓ Nagybányai félpuhahéjú (10) Sebeshelyi (6)
	MANDULA Princesse (6) Pistache (3).

(A zárójelben lévő számok a vármegyéket azonosították. Ezek szerint Baranyában a Sebeshelyi diót, és a Princesse téli mandulát javasolták a kor szakértői.)

Zöldész Kertészeti Műhely

Nagy Ervin ev.

7753 Szajk, Ady E. u. 2.

Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

A fentiek a magyar gyümölcskertészet szempontjából kiemelkedő jelentőségű források, azonban ezek a leírások már gazdasági szempontú termesztési ajánlások voltak, melyek az akkori tudományos nemesítő munka eredményeiként kialakult fajtákkal foglalkoztak, melyek azonban nem tekinthetők tájjellegű fajtáknak, így a mostani tervezési feladat szempontjából nem tekintjük relevánsnak.

Pécsvárad esetén sajnos nem áll rendelkezésünkre olyan kutatás, mely leírná a Pécsváradra jellemző tájfajtákat, tervezési feladatunk ilyen kutatásra pedig nem terjed ki. Emiatt tervünkben olyan gyümölcsök bemutatást javasoljuk, melyek Magyarországon jellemzően termesztettek és/vagy kapcsolatba hozhatóak a bencés rendi történeti múlttal. Emellett szempont még a könnyű kezelhetőség tekintettel a közterületi elhelyezkedésre.

Pécsvárad természeti adottságai

Pécsvárad a Mecsek-hegység kistáj területén helyezkedik el. Éghajlatára szubmediterrán hatások erőteljes érvényesülése jellemző, melyet a település Mecsek hegységhez való közelsége tovább fokoz. Ami az országos átlagnál magasabb évi középhőmérsékletben és napsütéses órák számában mutatkozik meg. Az éves csapadékmennyiség 710 mm között mozog.

Florisztikai szempontból a Dél-dunántúli flóraidék területén vagyunk, ahol a mészkövön gyakori melegkedvelő tölgyesekkel, magasabb régiókban gyertyános tölgyesekkel és bükkösökkel találkozhatunk.

Növénytelepítési szempontból az ághajlati adottságok ismerete kiemelten fontos, hiszen a telepített növények akkor érzik magukat a legjobban, ha számukra megfelelő ökológiai adottságok közé telepítjük őket. Ez pedig azért fontos, mert a megfelelő környezetbe telepített növények rendelkeznek jó kondícióval, ennek köszönhetően pedig a fajra jellemző habitussal, és kórokozókkal, kártevőkkel szembeni jobb ellenálló képességgel is rendelkeznek majd.

Általánosságban kimondható, hogy Baranya megye, ezen belül Pécsvárad természeti adottsági tehát a nagyobb hőösszeget, és csapadékmennyiséget igénylő növényeknek kedveznek. Tervezési területünk a pécsvárad monostor melletti patak völgy, a Várkert pedig mindezen hatások tekintetében még kedvezőbb, hiszen a várhegy déli, nyugati lejtői védik északról, és keletről, alján pedig patak folyik, a völgytalp ennek köszönhetően nedvesebb, mint más területek. Összességében véve a völgy északi és déli lejtőin, valamint a völgytalpon a legtöbb, bencés rend tevékenysége szempontjából fontos gyümölcs számára megfelelő helyet találhatunk.

A Pécsvárad patak tehát átfolyik a területen, és völgyben több forrás (Mosó kút, Pécsvárad forrás) vize is gazdagítja.

Gyümölcsös elhelyezésének és kialakításának koncepciója a pécsvárad monostor környezetében

A bencések pécsvárad tevékenységei között nincs kiemelve a gyümölcsfák alkalmazása, és a várdomb alatti patak völgyben nem tudunk kifejezetten gyümölcsösről annak ellenére, hogy néhány gyümölcsfát jelenlegi felmérésünknel is találtunk. Korai katonai térképek sem tanúskodnak itt gyümölcsösről.

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Magyarország (1782–1785) - Első Katonai Felmérés <https://mapire.eu/hu/map/firstsurvey-hungary/?layers=147&bbox=2048212.73052428%2C5804425.821975403%2C2057303.9595759483%2C5807292.210536097> (Letöltve 2019.11.21.)

Magyar Királyság (1819–1869) - Második katonai felmérés <https://mapire.eu/hu/map/secondsurvey-hungary/?layers=5&bbox=2112122.2975188703%2C6018558.839964194%2C2130304.7556222067%2C6024291.617085582>

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Habsburg Birodalom - Kataszteri térképek (XIX. század) Pécsvárad-1864

<https://mapire.eu/hu/map/cadastral/?layers=3%2C4&bbox=2048398.5363761277%2C5805568.756124078%2C2050671.3436390448%2C5806285.353264253> Letöltve: 2019.11.21.)

Bár történeti múltja a nincs a vár környékén a gyümölcsösnek, mint környezeti tudatformálás és, kultúrtörténeti megemlékezés eszköze a bencés rend szerepéről, és tevékenységéről, valamint turisztika programkínálat bővítés indokolt lehet, egy gyümölcsös kialakítása a vár alatti új funkcióra váró területen.

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

2018-as ORTO fotó (E-Közmű rendszer)

A vár a várdombon áll, melyet keletről a Vár utca ölel, délről pedig a Várkert köz határol. Nyugaton közvetlen szomszédságában tehát a Várkertként is nevezett kiterjedt zöldterület található, melynek jelenlegi funkciója szoborpark, továbbá közösségi rendezvények helyszíne. Északról a Kossuth tér, és a Táncsics utca, míg nyugatról mezőgazdasági út, és magántulajdonú mezőgazdasági ingatlan határolja a területet. A völgyet Pécsvarad patak tagolja, és több szép forrásfoglalás is található itt.

A vár alatti területek funkciókeresésekor mindenképpen figyelemmel kell lennünk a vár látványának feltárulására, domborzati viszonyokra, megközelíthetőségre, és a korábban már részletezett ökológiai viszonyokra. Mindezek alapján javasolható az 1278 HRSZ-ú, a pataktól nyugatra elhelyezkedő terület tervezési területként. Emellett tehát a következő érvek hozhatóak fel:

- A terület közel helyezkedik el a várhoz, így mint turisztikai program a várlátogatásokkal összeköthető.
- A közeli fekvés mellett a jelentős szintkülönbség és a számottevő távolság miatt a vár látványának feltárulását sehol nem befolyásolja.
- A terület kapcsán a jelenlegi kortárs szoborpark funkció leváltásán gondolkodik a tulajdonos, mely ügyben jelentős előrelépést jelenten egy a várhoz kapcsolódó, kultúrtörténeti értékeket hordozó funkció.
- A terület ökológiai adottsági kiválóak egy gyümölcsös számára.
- A terület utakkal megfelelően feltárt, megközelíthető gyalogosan, és szükség szerint gépkocsival is.
- A gyümölcsstermesztésnek, és gyümölcsfeldolgozásnak kiemelt szerepet szán a városvezetés a jövőben, mely ezen a helyen összekapcsolódhat a várral, mint turisztikai vezető programmal, ezáltal a két téma kölcsönösen erősítheti itt egymást különböző közösségi rendezvényeken.

Tervezési terület lehatárolása

1278 HRSZ

A tervezési terület növényállományának jellemzése

A terület nagyobb része az áttekinthetőség érdekében (szoborpark funkció) gyepvel borított. A gyepfelület kaszálási gyakorisága évi 5-7 alkalom, melyből feltételezhető, hogy védett lágyszárú fajok nem jelennek meg, ugyanakkor invazív tulajdonságokkal bíró fajok sem tudnak elszaporodni. A terület északi és déli végén találhatóak sűrűbb fás állományok, ill. elszórva egy-egy faegyed. Az elszórtan elhelyezkedő egyedek nagyobb hányada gyümölcsfa (kivágott eperfák tuskójáról sarjad fiatal eperfák (*Morus alba*), kiöregedő alma (*Malus domestica*) mirabolán szilva (*Prunus cerasifera*) egy-egy dió (*Juglans regia*). A déli részen a dió állomány sűrűsödik, majd akácba vált, míg az északi oldalon ugyancsak diófákat találunk nagyobb számban, néhány fűzet (*Salix alba*), lakosság által ültetett gyümölcsfákat, és néhány akác egyedet (*Robinia pseudoacacia*). A meglévő növényállomány jellemző képeit az 1. sz. mellékletben mutatjuk be.

A gyümölcsös telepítése szempontjából fontosabb szerepe van a terület fás szárú növényállományának. Az idős, beteg, legyengült fákat érdemes leváltani annak érdekében, hogy friss egyedek vehessék át a helyüket. Emellett az ápolatlan idős fák állapotát is mérlegelni szükséges, hogy dönthessünk a későbbi kezelésük, vagy rövid-középtávú leváltásuk között. Fontos volna az inváziós fajok visszaszorítása, és helyük átadása a gyümölcsös későbbi bővítése érdekében.

ssz.	tudományos név	magyar név	korona- átmérő (m)	esztétikai állapot	egészségi állapot	javasolt kezelés
1.	<i>Salix alba</i> 'Tristis'	szomorúfűz	14	megfelelő	megfelelő	
2.	<i>Salix alba</i>	fehér fűz	12	nem megfelelő	sérült, erősen dőlt törzs, száraz ágak	kivágás, tuskómarás
3.	<i>Amigdalus communis</i>	mandula	8	megfelelő	megfelelő, borostyánnal erősen benőtt	borostyán eltávolítása, száraz ágak levágása
4.	<i>Malus domestica</i>	alma	5	megfelelő	megfelelő, szakszerűtlen metszés nyomai, séeült vázágak, borostyánnal benőtt	sérülések kezelése, borostyán eltávolítása, középtávon kivágás, csere
5.	<i>Malus domestica</i>	alma	5	megfelelő	megfelelő, szakszerűtlen metszés nyomai, séeült vázágak	sérülések kezelése, borostyán eltávolítása, középtávon kivágás, csere
6.	<i>Juglans regia</i>	dió	7	megfelelő	sérült gyökérnyak	kivágás, tuskómarás

7.	Morus alba	eperfa	8	nem megfelelő	tuskósarj	kivágás, tuskómarás
8.	Morus alba	eperfa	5	nem megfelelő	idős pedeg fa tősarjjal	kivágás, tuskómarás
9.	Prunus cerasus	cseresznye	8	megfelelő	megfelelő, borostyánnal erősen benőtt	borostyán eltávolítása
10.	Prunus domestica	szilva	1	nem megfelelő	öreg, rossz állapotú egyed	kivágás, tuskómarás
11.	Malus domestica	alma	3	nem megfelelő	nagyrészt száraz, borostyánnal teljesen benőtt	kivágás, tuskómarás
12.	Salix alba	fehér fűz	7	nem megfelelő	tuskósarj	kivágás, tuskómarás
13.	Salix alba	fehér fűz	4	nem megfelelő	tuskósarj	kivágás, tuskómarás
14.	Robinia pseudoacacia	fehér akác	2	nem megfelelő	inváziós fafaj	kivágás, tuskómarás
15.	Juglans regia	dió	6	megfelelő	megfelelő, borostyánnal benőtt	borostyán eltávolítása
16.	Juglans regia	dió	6	megfelelő	megfelelő	
17.	Prunus domestica	szilva	3	nem megfelelő	megfelelő	korona egészségügyi metszése
18.	Prunus domestica	szilva	3	nem megfelelő	megfelelő	korona egészségügyi metszése
19.	Prunus domestica	szilva	3	nem megfelelő	megfelelő	korona egészségügyi metszése
20.	Prunus cerasus	cseresznye	3	nem megfelelő	megfelelő, vezeték alá ültetett, visszacsonkolt egyedek	kivágás, tuskómarás
21.	Prunus cerasus	cseresznye	3	nem megfelelő	megfelelő, vezeték alá ültetett, visszacsonkolt egyedek	kivágás, tuskómarás
22.	Prunus cerasus	cseresznye	3	nem megfelelő	megfelelő, vezeték alá ültetett, visszacsonkolt egyedek	kivágás, tuskómarás
23.	Robinia pseudoacacia	fehér akác	4	nem megfelelő	tuskó- és gyökérsarjak, inváziós faj	kivágás, tuskómarás
24.	Robinia pseudoacacia	fehér akác	4	nem megfelelő	tuskó- és gyökérsarjak, inváziós faj	kivágás, tuskómarás
25.	Robinia pseudoacacia	fehér akác	4	nem megfelelő	tuskó- és gyökérsarjak, inváziós faj	kivágás, tuskómarás

26.	Juglans regia	dió	2	megfelelő	vezeték alatt növekvő egyed	kivágás, tuskómarás
27.	Juglans regia	dió	8	megfelelő	megfelelő	
28.	Juglans regia	dió	7	megfelelő	borostyánnal benőtt	borostyán eltávolítása
29.	Juglans regia	dió	9	megfelelő	megfelelő	

A tervezési terület fatelepítéssel érintett területe faállományának felvett adatai, és kapcsolódó kezelési javaslatok

Javaslati munkarész

- A vizsgálati munkarészre alapozva tehát egy olyan magyar tájjellegű gyümölcsfajtákat bemutató gyümölcsös kialakítását javasoljuk a Pécsváradi Monostor várkertjének jelenlegi tervezéssel érintett részén, mely a történeti kutatásokban fellelt iratok szerint kapcsolatba hozható a bencés rend kertészeti múltjával.
- A gyümölcsös gyümölcsgegyedeit tematizáltan, valamint a völgy természeti adottságainak megfelelően javasoljuk elhelyezni.
- Az ültetés során javasoljuk a választott gyümölcsfajtákat katalogizálni a későbbi jobb bemutatathatóság érdekében.
- A növénytelepítések kapcsán javasoljuk az ilyenkor megszokott ültetési módszertant betartani. A fákat gyökérméretükhöz megfelelően kialakított (a gyökérzet térfogatának mintegy 3-szoros méretű) ültetőgödörbe telepíteni, törmelékek, szennyezőanyagok eltávolításával. Az ültetés során javasolt a mérsékelt mennyiségű komposztált marhatrágyával való talajjavítás, ültetést követő beöntözés, támrudazás (kb 1,8 m-es karók használatával, továbbá rövid (kb. 30cm-es, és 10cm átmérőjű) PVC cső használatával a gyökérnyak megvédése érdekében, valamint a vadkárak elleni törzsvédelemről is gondoskodni szükséges.
- A gyümölcsös növényeinek tövét a későbbiekben rendszeresen kell tisztítani, foglalkozni kell a koronák megfelelő kialakításával, és az első évben rendszeres öntözés is javasolt.
- A gyümölcsös életének korai szakaszában javasolható magának a projektnek a helyszíni bemutatása, a későbbiekben, pedig az egyes gyümölcsfajták külön-külön történő bemutatása is.
- A gyümölcsös későbbi fejleszthetősége érdekében javasoljuk a tervezési területtől északra, és délre elhelyezkedő elvadultabb fás szárú növényzet visszaszorítását. Emellett javasoljuk a teljes Várkert területének dendrológiai felmérését, a teljes területen a tájidegen, és/vagy inváziós fajú fásszárú növényzet visszaszorítását, továbbá növénytelepítési koncepcióterv elkészítését a területre vonatkozóan. A koncepciótervből bármely más, a területre vonatkozó konkrét fejlesztési terv építhető a későbbiekben, így segítve a műemléki védettségű épületegyüttes jobb láthatóságát, és környezetének egységes arculati kialakítását.

Javasolt gyümölcsfajták és mennyiségek

Magyar név	Faj	Fajta	Mennyiség
mandula	Amygdalus	Tétényi	9
alma	Malus	Mutsu	2
		Jonathan	2
		Nyári fontos	2
		Téli piros pogácsaalma	2
		Húsvéti rozmaring	2
körte	Pyrus	Seres Olivér	2
		Árpával érő körte	2
		Nyári Kálmán	4
		Fétel apát	2
		Kétszertermő körte	3
szilva	Prunus	Besztercei szilva	3
		Penyigei	2
		Zöld ringló	2
		Cacanska	1
naspolya	Mespilus	Szentesi rózsza	7
barack	Armeniaca	rózsakajsi	2
		gönci kajsi	2
		mandulakajsi	2
		magyar kajsi	2
		ceglédi óriás	2
	Persica	Mariska	3
		Aranycsillag	3
		Champion	3
		Vérbarack	2
birs	Cidonia	Bereczki	3
		Konstantinápoly	2
mogyoró	Coryllus		6
füge	Ficus	Göcseji lapos	7
cseresznye	Cerasus	Szamolyai feketecseresznye	1
		Germensdorfi	2
		Sárga cseresznye	1
meggy	Prunus	Cigánymeggy	2
		Csengődi	2
		Feketici	2
		Kántor Jánosi	2
dió	Juglans	Milotai	1
		Alsószentiváni	1
eperfa	Morus		2
piros ribizli	Ribes		10
fekete ribizli			10
köszméte			10
Összesen:			132

Növényleírások

Cseresznye:

A cseresznyét az elterjedt nézet szerint Anatólia északkeleti részéről vitték be a Római Birodalom Pontus régiójába. A vad cseresznye volt az alapfaj (*Prunus avium*), amiből a legtöbb termesztett cseresznyefajtát nemesítették. Ma már több mint 1000 nemesített fajta ismeretes. Jelenleg Törökország a világ legnagyobb cseresznye termesztője, az USA a második.

A cseresznyefa Olaszországtól Norvégiáig egyaránt jól termesztendő. Ennek ellenére az ökológiai adottságok döntően befolyásolják a termesztés sikerét. Kiemelkedően fontos a gyökérzet levegőigénye, amelyet azok a mély rétegű, közép-kötött vályogtalajok elégítenek ki, ahol a vízzáró réteg legalább 2 méter mélységben helyezkedik el.

(Legfontosabb tájfajták: Márki korai, fekete Egri korai, Germensdorfi óriás, Hedelfingeni óriás)

Meggy:

Vadon Délnyugat- Ázsiában, Indiától és Délkelet- Európától a Balkánig fordul elő. Hazánkban nem honos. A meggyfának igen sokféle fajtája van. A cseresznyénél rövidebb életű. A meggyet termesztő országok ezt a gyümölcsöt ipari gyümölcsnek tekintik, friss fogyasztására nagyobb mennyiségben inkább a kelet- és közép-európai országokban kerül sor (köztük Magyarországon is).

A meggy kiváló alkalmazkodóképességű gyümölcsfaj, tág éghajlati határok között termesztendő. Téli hideget még a cseresznyénél is jobban viseli. A tenyészidőszak alatt az optimális fény- és hőigénye cseresznyéhez hasonló, de a meggy termesztési övezete valamivel hűvösebb éghajlaton van. A vízigénye közepes. Itthon az egész országban termesztik, jelentősebb termesztési központja a Duna-Tisza közének déli része, és Újfehértó környékén alakult ki.

(Legfontosabb tájfajták: Pándi üvegmeggy, Cigánymeggy, Spanyol meggy, Királyi amarella, Javított Artheimi)

Szilva:

Őshazája Közép-Ázsiától a feketetengerig, sőt Közép Európáig terjed. A Kaukázus és a Káspi-tenger vidékéről származik, ahol a mongolok korábban folytattak földművelést, mint a görögök, vagy a rómaiak. Hazánk minden részén megterem, minthogy rendkívül igénytelen, és a legváltozatosabb talaj, és éghajlati viszonyokhoz alkalmazkodott. Nagyobb mennyiségben a Szabolcs megye szatmári részén, a Duna-Tisza közén, A Kőrösök mentén és a Magyar Középhegység völgyeiben termesztik.

(Legfontosabb tájfajták: Besztercei szilva, Olasz kék, Ageni, Nyári aszaló szilva, Debreceni muskotály)

Alma:

Hazája a Kaukázus, Turkesztán, Afganisztán. A kultúr fajták kialakításában részt vett a vadalmán (*Malus sylvestris*) kívül a cseresznyealma (*Malus baccata*) is. Az ősidőktől fogva termesztették Indiában, Észak-Kínában. A nyugati fajták fagyérzékenyek, az orosz és észak-amerikaiak között sok az értékes hidegtűrő fajta. Hazánkban a legfontosabb termőtája a Nyírség. Egyéb nagyüzemi természetű központja Vas és Zala megyében, a Duna-Tisza közéne déli részén és a Tiszántúlon helyezkednek el.

Fajtáinak száma több, mint 1000-re tehető. Az újabb telepítések több, mint kétharmada amerikai fajta. Ilyenek a „Jonatán”, Golden delicious, Staymared, Starking stb.

(A magyar fajták közül a legjelentősebbek: Nemes sóvári, Húsvéti rozsmaring, Téli piros pogácsa.)

Körte:

Rendszertanilag nem egységes, a kultúrfajták kialakításában részt vettek az európai fajokon kívül (vackor stb.) kaukázusi, észak-perzsiai, anatóliai és kínai körtefajok. Emberemlékezet óta termesztik, egyik ősi centruma Kasmir és a Himalája. Már a legrégebbi irodalomban is szerepel, Plinius pl. 41 fajtáját írja le. Kifejezett termesztési tájai nálunk nem alakultak ki. Az igényesebb fajták, főleg a téli körték azonban az ország nyugati részében, kiegyenlítettebb éghajlatú, szélvédett termőhelyeken, mély, nyirkos, nem laza, de levegős talajokon teremnek jól. A bőséges szerveztrágyázást meghálálja.

Vadkörtére, birsre oltják.

(Hazánkban nagyrészt Belgiumban és Franciaországban kialakult fajtákat találjuk.

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Legfontosabbak: Búzás körte, Nyári Kálmánkörte, Avarnchesi jó Lujza, Bosc Kobak, Diel vajkörte, Papkörte.)

Mandula:

Nyugat-Ázsiából származik, Szíriától Kisázsian át Közép-Ázsiáig honos. Főleg Dél-Franciaországban, Észak-Afrikában és Olaszországban termesztik, ahova már az ókorban eljutott. A múlt század második felében terjedt el termesztése Magyarországon. Meszes, köves, márgás, kötött talajú, védett domboldalakon termesztendő, kopárfásításra alkalmas. Termőtájai a Balaton északi partvidéke, a Budai-hegyvidék déli része, és a Mecsek-alja. A tájfajták jelentősége nagy a helyi ökológiai viszonyokhoz való alkalmazkodás miatt.

Kajszibarack:

Vadon nő Nyugat- és Közép-Ázsiának nagy területein, keletre egészen Pekingig. Állítólag Nagy Sándor hozta Ázsiából Görögországba. Plinius mint római gyümölcsöt ismerteti. Meszes homok- vagy lösztalajon érzi magát jól, meleg- és napfényigényes. A fagyoktól sokat szenved. Súlyos pusztulást okoz állományában a "gutaütés". Bár a szélsőségeket nem tűri, a Duna-Tisza közén alakult ki nagyobb termesztő területe, ezenkívül Észak-Dunántúlon, a Nyírségben és Gönc vidékén.

A Kárpát medencében kialakult kajszibarack fajta az egész világon ismertek. Fontosabbak: Korai piros, Magyar kajszibarack, Borsi-féle kései rózsa, Rakovszky kajszibarack.

Őszi barack:

Alacsony fa vagy cserje, levelei rövidnyelűek, lándzsásak, kihegyezettek. Korán nyíló virágai élénk rózsaszínűek, illatosak. Csonthéjas termése ülő, molyhos. Csonthéja mélyen gödrös. Kelet-Ázsiából származik, őshazája Nyugat-Kína, ahol már 2000 évvel ezelőtt is termesztették. Turkesztánban és Perzsiában elvadulva is előfordul. Meszes, levegős, de nem laza, humuszos, jó vízgazdálkodású, napos lejtőkön termesztendő eredménnyel, de az alföldi meszes homok- vagy vályogtalajokon is jól megél. Fagyérzékeny, melegigényes. Termelési központja a Budai-hegyvidék, kisebb mértékben Pécs, Miskolc, Balaton, és újabban Szeged környéke. Oltvánnyal vagy magról szaporítják. (Fontosabb fajta: Amsden, Champion, Elberta, J.H. Hale)

Birs:

A Földközi-tenger keleti tájáról, illetve a Kaukázus vidékéről származik. Itálián át terjedt el, Rómában az I. évszázadban már közönséges. Nagy Károly 812-ben termesztését rendelte el, Angliában a XIV. században vált közönségessé. Hazánkban kismértékben, inkább háztáji kertekben termesztik. Kialakult termesztési központjai nincsenek. Meleg, közép-kötött, nyirkosabb, kissé meszes talajt kíván, védett fekvésben terem a legjobban.

(Fontosabb fajtái: Bereczki, Konstantinápolyi, Portugáliai, Angersi)

Dió:

Európa délkeleti részétől Kis- és Elő-Ázsiáig őshonos. Magyarországi honossága még vitatott. Már az ókorban is termesztették. Mindenütt megterem, leginkább mélyrétegű, nyirkos öntéstalajokon. Fagyérzékeny. Sűrűbb termőtájai a Tiszaháton és a Dunántúl déli felében található.

Nagyszámú fajtáit a csonthéj törékenysége, alakja és nagysága szerint osztályozzák.

(Fontosabb fajták: Milotai 10, Alsószentiváni)

Naspolya:

Hazája Dél- és Délkelet-Európa és Kisázsia. Hazai termesztésének kezdetét nem tudjuk, de Itáliából került hozzánk, és a XVIII. század végén már faiskolai árjegyzékeinkben szerepel. Éghajlat és talaj iránt nem igényes. Elszórtan házikertekben országszerte megtalálható, Szentes és Szeged környékén termesztik. Késő ősszel, éretlenül leszedett gyümölcsét utóérlelés után megpuhulva, kora télen, frissen fogyasztják. Nagy pektintartalmú éretlen gyümölcse konzervipari célokra való, szívós fája iparilag feldolgozható.

(Fontosabb fajtái: Nottingham, Hollandi óriás, Házi naspolya, Szentesi rózsza)

Füge:

Elhúsosodó serlegvirágzatából fügegyümölcs fejlődik. A Földközi-tenger keleti részén és Nyugat-Ázsiában honos szubtrópusi növény. Hazánkban a XVII. század óta termesztik, a budai Gellérthegyen, Pécsen stb. elvadultan található (török ültetés

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

maradványa). Szórványosan a Balaton mellékén, Buda és Pécs körül, valamint Esztergomban termesztik. Meleg, védett fekvést, téli takarást kíván, néha még így is elfagy.

(Fontosabb fajták: Göcseji lapos, Dalmát füge) Fontos szerepük van a helyben kialakuló, nagyobb fagyűrűssel rendelkező állományoknak.

Mogyoró:

Jóformán egész Európában vadon terem, egészen a Kaukázusig. Erdeinkben is gyakori. Mély, laza, táplálékban gazdag, agyag-, homok- vagy törmeléktalajt kedvel, a sovány talajok kivételével minden talajban jól fejlődik, különösen hűvös, párás, nyirkos fekvésben.

Magját, amely olajban és fehérjében gazdag, nyersen fogyasztják és édesipari nyersanyag is.

(Termesztett mogyorófajták: Cosford, Tonda Romana)

Eperfa:

Kínából származik, ahol már 6000 éve termesztik. Európába a XII. században került, először Olaszországban ültették. Talajban nem válogat, napos helyeken is jól nő. A metszést jól tűri, ezért sövénynek is alkalmas.

Levele a selyemhernyó táplálékául szolgál, ezért ültetik szeltében az országban, főleg országutak mentén és házak körül. Gyümölcse nagy cukortartalma miatt pálinkafőzésre igen alkalmas.

A fekete eperfa magas termetű, vastagabb ágú fa, nagyobb, nem karéjos, mélyen szíves vállú, érdes, vastag levelekkel. Gyümölcse rövid kocsányú, fekete, vörös, néha rózsaszínű, kellemes savanykás ízű.

Hazája Nyugat-Ázsia. Őseink már a honfoglalás előtt ismerték, nagyrészt azonban a Balkánon át került hozzánk.

Kerti ribiszke:

A Közép- és Nyugat-Európában honos 2 fajból Angliában, Franciaországban és Belgiumban a XV-XVI. században domesztikálták. Nálunk a XVII. században már elterjedt, főleg házikertekben és szőlőköztesként. Nagyobb mértékben a Dunazug Duna-melletti községeiben, továbbá Gyöngyös, Esztergom, Sopron és Kőszeg környékén termesztik.

Feketeribiszke:

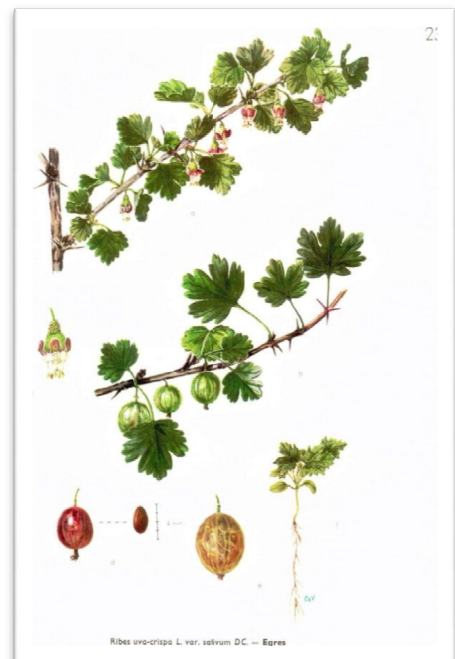
Őshazája Európa, Észak- és Közép-Ázsia. Hidegebb vidékek növénye, láperdőkben vadon is előfordul. A vadon ismert európai gyümölcs eleinte gyógynövény volt. Termesztése csak 1740 körül kezdődött Franciaországban, főleg pálinka- és likőrgyártás céljára. A belterjes talajmunkát és a trágyázást meghálálja. Nedvesebb, humuszban gazdag, középkötött talajon, védettebb fekvésben, hűvösebb, párás

éghajlat alatt fejlődik legjobban. A félárnyékot jól tűri. Főleg fásdugványozással szaporítják.

Egres:

Észak-Európától Észak-Afrikáig és a Kaukázusig honos. Nálunk sziklás erdőkben vadon is él. Angliában a XVI. században domesztikálták. Hazánkban házikertekben általánosan termesztik, gócpontjai Szentendre, Debrecen és Gyöngyös környékén alakultak ki. Nyitott, hűvösebb fekvéseket, nyirkos, középkötött talajt kíván. A szárazság iránt érzékeny.

(felhasznált forrás: Wikipedia, Csapodi Vera – Színes atlasz „Magyarország kultúrflórája”-hoz)

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Mellékletek

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Jelenlegi állapot képei:

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Kivágásra javasolt fák:

2. sz. fa, idős dőlt fűz, nagyobb részben száraz koronával

6. sz fa, sérült gyökérnyakú dió

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

7. sz. fa, eperfa tuskósarjak

8. sz. fa, idős féloldalas eperfa tősarjakkal

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

10. sz. fa idős szilvafa

11. sz. fa rossz állapotú alma

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

12.-13. sz. fák fűz tuskósarjak

14. sz. fa kisebb, gyomosító fehérakác

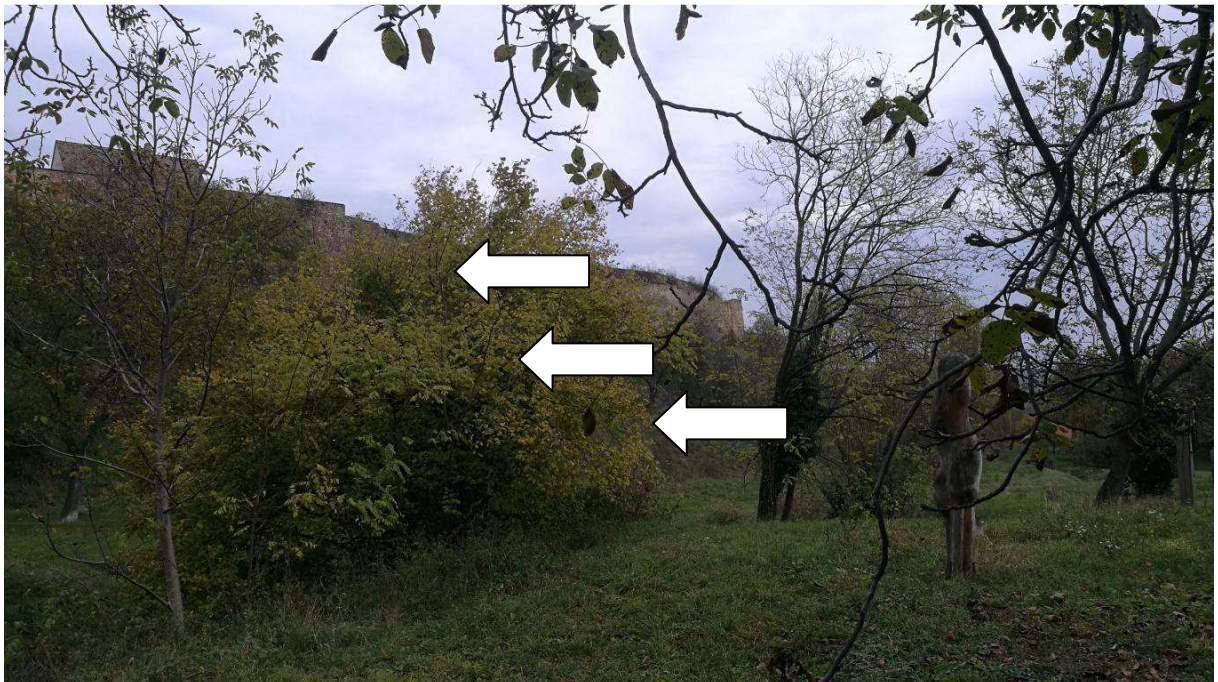

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

20.-21.-22.-es fák, három, nagyfeszültségű vezeték alatt növény

23.-24.-25. -ös fák, három felsarjadt akác

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

26. fa, nagyfeszültségű vezeték alatt fejlődő dió

Zöldész Kertészeti Műhely
Nagy Ervin ev.
7753 Szajk, Ady E. u. 2.
Adószám: 68650351-1-22

Elérhetőség: Tel.: 20/4978672, e-mail: zoldeszmuhely@gmail.com

Tervezői nyilatkozat

Tárgy: Pécsváradi Vár melletti terület történeti jellegű fásításához gyümölcsös, fűszerkert (kolostorkert) tervezése - Tájépítészeti tervezési munkarész

A vonatkozó rendeleteknek megfelelően alulírott kijelentem, hogy a tárgyi dokumentációt

- a közművek figyelembevételével készítettem.
- Az alkalmazott műszaki megoldások megfelelnek az általános és eseti hatósági előírásoknak
- a hatályos munkavédelmi előírásoknak és szabványoknak
- az országos (MSZ) és ágazati szabványok és műszaki előírások követelményeinek
- műemléket és műemlékvédelmi érdekeket nem sértenek.
- Az Építész Kamara bejegyzése alapján a tervezési jogosultsággal rendelkezem.

2019. november 18.

Nagy Ervin

tájépítésmérnök

K-02-1509